

Oponentský posudek bakalářské práce Kateřiny Kunové *Tělesnost a tělo v díle Svatavy Antošové*

Předložená bakalářská práce analyzuje básnické a prozaické dílo Svatavy Antošové z hlediska aspektů těla a tělesnosti, ale také ze zřetele genderových a queer studií, jež jsou výchozím teoretickým rámcem, do něhož je interpretace díla zasazena. Jde o práci promyšlenou, ucelenou, založenou na poměrně zřetelné argumentaci a na dostatečné znalosti zkoumaných textů i teoretického pozadí, jež je v práci reflektováno, komentováno a využíváno.

Práce má obvyklou kompozici, kdy se začíná přehlednutím a sumarizací teoretických konceptů a pojmů, s nimiž se pak přechází na analýzu konkrétních literárních textů. V daném případě je sympatické, že Kateřina Kunová zařadila kapitolu *Autorka až na závěr práce* namísto tradičního postupu od autorova života k dílu. Signalizuje to vědomí, že v tomto pojetí není dílo „odrazem“ života, což je zvláště u jinakostních autorů postup cenný a spíše neobvyklý.

K výchozí teoretizaci problému těla a tělesnosti z hlediska genderových a queer studií mám jedinou výhradu, která je v tomto případě poměrně obvyklá a častá: Zdaleka ne vše z toho, co je ve výchozím mapování teorie vneseno do hry, je pak také využito v analýze a interpretaci konkrétních literárních textů. Zdá se mi, že podněty čerpané z prací Josefa Vojvodíka či Blanky Činátlové (jakkoli mohu volbou právě těchto jmen, tedy jmen kolegů, obviněn z katedrového provincialismu) autorce nabízely mnohem produktivnější klíče ke čtení Antošové než leccos z kanonického repertoáru gender a queer studií. S nimi se pak pojí i další problém: Jenom část této produkce je analytická, zatímco značná část je spíše deklarativní – proklamuje, jak by věci být měly, aby vše na světě bylo lepší. Tyto proklamace se pak znovu a znovu v dalších pracích přepisují a parafrázují, takže některé proklamace a teze Judith Butler čteme znovu a znovu ve všech pracích, které se na téma gender či queer studií vydají. Chtěl bych tedy při obhajobě slyšet například vysvětlení, nakolik jsou poměrně obsáhlé výklady o konstruovanosti kategorií pohlaví a genderu, parafrázující Judith Butler, konkrétně přínosné pro analýzu díla Svatavy Antošové. Nemohu si pomoci, ale tyto parafráze mi svou pozicí „svatých“, posvěcujících a zaštitujících slov na úvod připomínají rituály citování klasiků marxismu-leninismu na úvod jakéhokoli oficiálního psaní o literatuře za éry komunismu.

Výklad díla Svatavy Antošové je poměrně zacílený, plný zajímavých a přesných postřehů a interpretačních závěrů. Výkladový postup občas vědomě přeskakuje od díla k dílu,

což sice zvyšuje nároky na vnímání, ale produktivnost komparativního čtení je zde evidentní a zajímavě odhaluje dílo Svatavy Antošové z hlediska jak trvalých, stabilních rysů, tak i rysů vývojových, patrných pouze v jediném díle. Naopak jako zbytečně zatěžující vnímám jistou roztěkanost či asociativnost (každopádně nelineárnost) výkladu z hlediska toho, že ne vždy je patrné, co se vlastně právě teď analyzuje. Taktéž citáty z děl jsou vesměs podávány jako doklad, důkaz či ilustrace teze, a nikoli jako ambivalentní výseky, jež si žádají být interpretovány. Celkově postihuje výklad velice pěkně a zevrubně stěžejní aspekty obrazů těla a tělesnosti se zřetelem na queer pozici ich-formového těla. Jediný aspekt, který, zdá se mi, nebyl dostatečně vzat v úvahu a který se mi u Antošové jeví jako stěžejní, je okázalé a cílené inscenování tohoto těla. V poezii i prózách je toto tělo sice – jak Kateřina Kunová přesvědčivě dokládá – ničeno, konstruováno, obnažováno, ale nejde o primárně zpovědní, autobiografické psaní. Tak jako je šokování spíše tématem než cílem poezie i próz Svatavy Antošové, je i toto verbální obnažování až okázale tematizováno. Jde o tentýž postup, který je vidět na okázalém a „klíčujícím“ přejmenovávání postav či jmen-log z aktuálního světa (jména typu Big Sister, Tykev, paní Tláškalová, ale ilustrativně také „Krásnou Lolitu“ jako zástupné jméno pro *Cosmopolitan*). Zdá se mi, že tělo v díle Antošové je výrazně používáno v aspektu divadelním, jako tělo předváděné na scéně, a to včetně zakomponovaného voajérismu, s nímž se z hlediska recepce počítá. Tento aspekt queer role jako obrazu je, zdá se mi, piněkud v analýze opominut.

A další dílčí výhradu mám – byť souvisí s předchozím – k snad až přílišnému zacílení výkladu jednotlivých děl Svatavy Antošové právě na zvolené hledisko těla a tělesnosti v rámci queer hlediska. Jakkoli autobiografická může být ich-formová hlavní hrdinka próz či vypravěčka-lyrický subjekt jejích básní, jde pořád o jednu z postav či o textový subjekt. Také tělo a tělesnost se váží na další narativní nebo básnické motivy a vytvářejí síť díla, a nikoli separovaný obraz-dokument, který svědčí o tom či onom vnímání queer identity. Pořád přece jen čteme literaturu, a ne archív separovaných sociologických stop. V tomto ohledu mi v práci chybí – a ani v uváděné odborné literatuře není – žádné dílo „klasické“ poetiky poezie či naratologie, které by respektovalo autonomnost a vnitřní uspořádanost celku díla jakožto literárního celku. Proto se také na můj vkus snad až příliš mísí dokladové citace beletristických děl s doklady převzatými z rozhovorů s autorkou; hranice mezi textovými subjekty a subjektem empirické autorky se zde vytrácí.

Práci jako celek rozhodně považuji za obhájitelnou. Z hlediska hodnocení navrhuji hodnocení buď známkou **výborně** či **velmi dobře** v závislosti na průběhu obhajoby: Byl byl

rád, kdyby autorka bakalářské práce některé mé výhrady vyvrátila či uvedla na pravou míru
výtky vzniklé z nepochopení.

V Praze dne 7. 9. 2010

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Petr Bílek', written in a cursive style.

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.